

WERKWIJZE ECOLOGISCHE EN FINANCIËLE TOETS

INLEIDING

Als onderdeel van de interne kwaliteitsborging voert het collectief een ecologische toets uit op het beheerplan dat in voorbereiding op de gebiedsaanvraag wordt opgesteld en voor het doorvoeren van (jaarlijkse) wijzigingen in het beheerplan. Met de ecologische toets beoordeelt het collectief of de gebiedsaanvraag en de beheerafspraken voldoen aan de voorwaarden van het natuurbeheerplan en de beheerstrategie van het collectief.

De resultaten van de ecologische toets worden op drie manieren gebruikt:

1. borging van voldoende kwaliteit van het beheer;
2. onderbouwing van de gebiedsaanvraag en de wijzigingen;
3. basis voor de gesprekken met deelnemers, provincie en andere opdrachtgevers en relevante gebiedspartijen.

In het kwaliteitshandboek (KHB) zijn de volgende vragen opgenomen:

- wie voert de ecologische toets uit en hoe wordt geborgd dat de uitvoering van de ecologische toets onafhankelijk en objectief gebeurt?
- Welke methode wordt hiervoor gebruikt?
- Door wie en hoe wordt de mate van effectiviteit van het beheer in beeld gebracht?
- Door wie en hoe worden de resultaten van de ecologische toets op inpasbaarheid en uitvoerbaarheid beoordeeld?
- Op welke momenten wordt de ecologische toets uitgevoerd?

Daarnaast voert elk collectief ook een financiële toets uit, daarbij wordt beoordeeld of de gemaakte beheerafspraken passen binnen de beschikbaar gestelde beheerbudgetten.

BOERENNATUUR

Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer

1. WERKWIJZE ECOLOGISCHE TOETS

Stap 1: bepaal wie de ecologische toets uitvoert of stel een ecologische commissie in en beschrijf dit in het kwaliteitshandboek

Stap 2: maak een overzicht van alle criteria per leefgebied/beheertype/beheerfunctie/cluster van beheeractiviteiten op basis van het Natuurbeheerplan en rubriceer deze op instapeis (harde voorwaarde) / richtlijn (onderbouwd afwijken is mogelijk).

Stap 3: bepaal aan de hand van de gemaakte keuzes in de beheerstrategie op welk niveau (leefgebied/beheertype/beheerfunctie/cluster van beheeractiviteiten) de toetsing van het beheer plaats vindt.

Stap 4: maak een overzicht van de criteria, die meetbaar zijn zoals minimale oppervlakten en lengten, afstanden, aantallen pakketten. Maak daarbij onderscheid tussen criteria die op kaart gemeten moeten worden of per (deel)gebied opgeteld moeten worden.

Stap 5: Beschrijf in het beheerplan / de gebiedsaanvraag hoe knelpunten in de inrichting (waarvoor geen financiering voor inrichtingsmaatregelen beschikbaar is) zijn meegenomen in het beheer.

Stap 6a: beoordeel op kaart of de gemaakte beheerafspraken op de juiste locaties liggen, 1) daar waar de te beschermen doelsoorten al aanwezig zijn of 2) in de kansrijke gebieden waar doelsoorten mogelijk voor kunnen gaan komen.

Stap 6b: Als locaties van beheer afwijken van bovenstaande opties, onderbouw waarom beheerafspraken toch worden meegenomen in het beheerplan / de gebiedsaanvraag.

Stap 7a: beoordeel op kaart of de gemaakte beheerafspraken voldoende samenhang hebben op basis van het gemaakte overzicht van criteria bij stap 2 en 4.

Stap 7b: Als de beheerafspraken niet voldoen aan de gestelde instapcriteria, onderbouw waarom deze beheerafspraken toch worden meegenomen in het beheerplan / de gebiedsaanvraag.

Stap 8a: maak per (deel)gebied een berekening van de aantallen/percentages van beheerfuncties/beheerpakketten op basis van de tot nu toe gemaakte beheerafspraken

Stap 8b: beoordeel of per (deel)gebied de minimale aantallen/percentages worden gehaald.

Stap 8c: Als de beheerafspraken niet voldoen aan de gestelde instapcriteria, onderbouw waarom deze beheerafspraken toch worden meegenomen in de gebiedsaanvraag/beheerplan.

2. WERKWIJZE FINANCIËLE TOETS

Stap 1: bepaal op basis van het openstellingsbesluit op welk schaalniveau de financiële toets moet plaats vinden: per leefgebied/beheertype en per gebied of deelgebied.

Stap 2: berekenen per leefgebied of beheertype het benodigde beheerbudget op basis van de tot nu toe gemaakte beheerafspraken en het tarief per beheerpakket. Per beheerpakket wordt het totaal aantal hectares vermenigvuldigd met het tarief waarna totalen per leefgebied of beheertype worden opgeteld. Eventueel gereserveerde budgetten voor beheerafspraken tijdens het beheerseizoen worden hierbij opgeteld.

Stap 3: toets of het beschikbare budget uit de openstelling WEL of NIET wordt overschreden?

Stap 4: als het financiële budget WEL overschreden wordt, bepaal op basis van de beheerstrategie welk beheer wordt gewijzigd of geannuleerd.

Stap 5: als het beschikbare budget niet wordt overschreden, bepaal waar het nodig of mogelijk is om aanvullende beheerafspraken te maken.

Optioneel Stap 6: werk een scenario uit voor de tenderprocedure en beschrijf deze in de gebiedsaanvraag

3. HANDLEIDING ECOLOGISCHE TOETS

Hieronder volgt een beschrijving van het uitvoeren van een ecologische toets inclusief het instellen van een ecologische commissie.

3.1 PLANNING VAN DE ECOLOGISCHE TOETS

De ecologische toets wordt op verschillende momenten in het proces rondom de aanvraag van de subsidie ANLb2016 en de uitvoering van de gebiedsaanvraag. De momenten zijn:

- voor de voorintekening als basis voor de minimale instap / bepalen streefbeeld van het collectief;
- na de voorintekening als voorbereiding van de gebiedsaanvraag;
- na wijzigingen in het beheer;
- na evaluatie van het beheer;

- na wijzigingen in de verspreiding of aantallen van de te beschermen doelsoorten tijdens het seizoen of voor het volgende seizoen.

3.2 INSTELLEN ECOLOGISCHE COMMISSIE

In het kwaliteitshandboek staat beschreven hoe het collectief de ecologische toets kan organiseren. Hiervoor kan een ecologische expert voor worden ingeschakeld of een ecologische commissie worden ingesteld. Door de ecologische toets te formaliseren met het instellen van een ecologische commissie maakt het collectief zichtbaar dat de ecologische toets onafhankelijk is georganiseerd en objectief wordt uitgevoerd. De ecologische commissie beoordeelt de beheerafspraken op ecologische effectiviteit, inpasbaarheid en uitvoerbaarheid.

Als handreiking voor het invullen van het KHB is een functieprofiel opgesteld voor de ecologische expert waarin de benodigde expertise en kennis is uitgewerkt voor deze functie. Voor de samenstelling van de ecologische commissie kan aan de volgende vertegenwoordiging worden gedacht:

- de ecooloog van een relevante terreinbeheerdersorganisatie in het gebied;
- een landschapsbeheercoördinator;
- de ecologische expert uit een ander collectief met vergelijkbaar beheer;
- een gemotiveerde en betrokken agrariër of andere agrarisch grondgebruiker uit het gebied;
- een deskundige vrijwilliger of de vrijwilligerscoördinator;
- andere relevante deskundigen.

Geadviseerd wordt om de ecologische commissie uit minimaal drie personen te laten bestaan.

Stap 1: bepaal wie de ecologische toets uitvoert of stel een ecologische commissie in en beschrijf dit in het kwaliteitshandboek

3.3 RANDVOORWAARDEN ECOLOGISCHE TOETS

De provincie heeft in het natuurbeheerplan instapcriteria meegegeven waaraan de gebiedsaanvraag en het beheerplan moet voldoen. Daarnaast heeft het collectief een eigen beheerstrategie opgesteld waarin randvoorwaarden zijn opgenomen waaraan de beheerafspraken per deelnemer of per gebied minimaal aan moeten voldoen. Voor de ecologische toets zijn de kaders uit het natuurbeheerplan en de eigen beheerstrategie leidend.

De ecologische toets wordt uitgevoerd op basis van de volgende gegevens:

- De instapcriteria uit het natuurbeheerplan;
- De voorwaarden uit de beheerstrategie;
- De resultaten van de voorintekening; per locatie het beheerpakket en het aantal hectares/km;

- Actuele data over de verspreiding van de te beschermen doelsoorten.

3.4 INSTAPCRITERIA NATUURBEHEERPLAN

In het Natuurbeheerplan stellen provincies instapeisen aan de gebiedsaanvraag en/of geven zij richtlijnen mee. Deze beoordelingscriteria zullen dus ook onderdeel uit moeten maken van de beheerstrategie en het beheerplan van het collectief. De beoordelingscriteria uit het NBP kunnen geformuleerd zijn op het niveau van:

- Leefgebieden;
- Beheertypen;
- Beheerfuncties;
- Clusters van beheeractiviteiten.

De criteria kunnen variëren van de verplichte aanwezigheid van een aantal beheerfuncties per leefgebied/beheertype tot minimale percentages van bepaalde clusters van beheeractiviteiten.

Stap 2: maak een overzicht van alle criteria per leefgebied/beheertype/beheerfunctie/cluster van beheeractiviteiten op basis van het Natuurbeheerplan en rubriceer deze op instapeis (harde voorwaarde) / richtlijn (onderbouwd afwijken is mogelijk).

Tabel 1: Voorbeeld tabel van het overzicht van de instapcriteria per leefgebied/cluster van beheeractiviteiten op basis van het natuurbeheerplan.

Doel uit NBP	Instapcriteria	Invulling uit het NBP	Status criteria
Naam Leefgebied	Naam beheerfunctie	Minimaal percentage	Streefdoel (veelal NBP paragraaf 4.3)
Naam beheertype	Naam cluster van beheeractiviteiten	Minimaal oppervlakte (ha)	Harde voorwaarde (veelal NBP paragraaf 4.5)
	Minimale lengte (km)	
		

3.5 VOORWAARDEN UIT DE BEHEERSTRATEGIE

In de beheerstrategie zijn al keuzes gemaakt die ook bepalend zijn voor het schaalniveau en de manier waarop de ecologische toets wordt uitgevoerd.

Stap 3: bepaal aan de hand van de gemaakte keuzes in de beheerstrategie op welk niveau de toetsing van het beheer plaats vindt.

Stap 4: maak een overzicht van de criteria, die meetbaar zijn zoals minimale oppervlakten en lengten, afstanden, aantallen pakketten. Maak daarbij onderscheid tussen criteria die op kaart gemeten moeten worden of per (deel)gebied opgeteld moeten worden.

In tabel 2 staat een overzicht gegeven van de relevante criteria uit de beheerstrategie en de tabel kan gebruikt worden als invultabel. Denk hierbij aan beheerpakketten die naast elkaar moeten voorkomen, of maximale afstanden tussen beheerde locaties of bepaalde beheerpakketten etc.

Tabel 2: overzicht van de vragen uit de beheerstrategie die bepalen hoe de ecologische toets wordt uitgevoerd en waarop getoetst moet worden.

Nr*	Keuze uit de beheerstrategie	Keuzemogelijkheden	Gemaakt keuze
1.	Schaalniveau van het beheerplan	Per leefgebied/werkgebied ANV/deelgebied/bedrijf	
3.	Selectie van doelsoorten	Overzicht doelsoorten	
4.	Selectie van doelsoorten per deelgebied	Selecties per werkgebied/deelgebied indien relevant	
5.	Kwantificering van de doelen	Minimale oppervlakten beheer per gebied Minimale afstanden tussen beheerde gebieden Minimale kwaliteit van beheerde gebieden	
13.	Invulling van de criteria uit het NBP	Dichtheid van doelsoorten Minimale oppervlakte van beheereenheden Aaneengeslotenheid van beheereenheden Afstanden tussen beheereenheden Afstanden tot verstoringbronnen Geselecteerde (maatwerk)beheerpakketten irt de soortgroepen Ruimtelijke samenhang tussen beheerpakketten Minimale gewasdiversiteit Verdeling over de beheerfuncties per deelgebied/mozaïek Locaties van beheer (kansrijke plekken/doelsoorten aanwezig) Verdeling tussen vaste en flexibele beheerpakketten	
17.	Instapeisen voor deelnemende boeren	Aanwezige natuurwaarden Hoeveelheid beheer per bedrijf Minimale aantal beheerpakketten per bedrijf Minimum of maximum oppervlakte/percentage beheer per bedrijf	

* gehanteerde nummers komen overeen met de nummering van de vragen in de checklist beheerstrategie.

Afhankelijk van de gekozen aanpak bij de beheerstrategie worden de vervolgstappen uitgevoerd per deelgebied, mozaïek of netwerk.

3.6 BEPERKINGEN VOOR HET BEHEER

Als onderdeel van de beheerstrategie is inzichtelijk gemaakt in welke gebieden de inrichting van het gebied de uitvoering van het beheer mogelijk kan beperken. Wanneer het niet mogelijk is geweest om inrichtingsmaatregelen te laten uitvoeren voor de start van het beheer, geef je als collectief aan hoe in deze gebieden rekening is gehouden met de inrichting van het gebied bij het maken van de beheerafspraken.

Stap 5: Beschrijf in de gebiedsaanvraag/beheerplan hoe knelpunten in de inrichting (waarvoor geen financiering voor inrichtingsmaatregelen beschikbaar is gesteld) zijn meegenomen in het beheer.

Denk bijvoorbeeld aan extra afspraken voor plas-dras wanneer er aanpassing van het waterpeil niet mogelijk was, of extra inzet op randenbeheer wanneer aanleg of herstel van landschapselementen niet mogelijk was.

3.7 TOETSING VAN DE CRITERIA OP KAART

Per deelgebied moet nu getoetst worden of de instapeisen uit het NBP danwel de eigen beheerstrategie gehaald worden op basis van de tot nu toe gemaakte beheerafspraken. De toets richt zich op de locaties van het beheer, de onderlinge samenhang tussen beheerpakketten en mogelijke maximaal overbrugbare afstanden tussen beheerde locaties afhankelijk van de mobiliteit van de doelsoorten.

Stap 6a: beoordeel op kaart of de gemaakte beheerafspraken op de juiste locaties liggen, 1) daar waar de te beschermen doelsoorten aanwezig zijn of 2) in de kansrijke gebieden waar doelsoorten mogelijk voor kunnen komen.

Stap 6b: Als locaties van beheer afwijken van bovenstaande opties, onderbouw waarom beheerafspraken toch worden meegenomen in de gebiedsaanvraag/beheerplan.

Stap 7a: beoordeel op kaart of de gemaakte beheerafspraken in voldoende samenhang liggen op basis van het gemaakte overzicht van criteria bij stap 2 en 4.

Stap 7b: Als de beheerafspraken niet voldoen aan de gestelde instapcriteria, onderbouw waarom deze beheerafspraken toch worden meegenomen in de gebiedsaanvraag / beheerplan.

3.8 TOETSING VAN AANTALLEN

Op basis van stap 3 is in beeld gebracht welke minimale aantallen of percentages beheerfuncties/beheerpakketten in een gebied aanwezig moet zijn. Elk (deel)gebied afzonderlijk moet voldoen aan deze voorwaarden.

Stap 8a: maak per (deel)gebied een berekening van de aantallen/percentages van beheerfuncties/beheerpakketten op basis van de tot nu toe gemaakte beheerafspraken

Stap 8b: beoordeel of per (deel)gebied de minimale aantallen/percentages worden gehaald.

Stap 8c: Als de beheerafspraken niet voldoen aan de gestelde instapcriteria, onderbouw waarom deze beheerafspraken toch worden meegenomen in de gebiedsaanvraag/beheerplan.

4. WERKWIJZE FINANCIËLE TOETS

Per gebied heeft de provincie (indicatieve) afspraken gemaakt met het collectief over de beschikbare budgetten per werkgebied van het collectief, leefgebied of beheertype. In het opstellingsbesluit communiceert de provincie de definitieve budgetten. Dit budget omvat het beschikbare budget voor de uitvoering van het beheer door de deelnemers én de overheadkosten van het collectief. De financiële toets wordt daarom uitgevoerd op basis van het tarief van het beheerpakket en niet alleen op de beheervergoeding voor de boer. Het is verstandig om parallel aan de ecologische toets ook regelmatig een financiële toets uit te voeren om de uitputting van het budget te kunnen beoordelen in relatie tot de gemaakte afspraken en het benodigde budget voor het doorvoeren van wijzigingen tijdens het beheerjaar (last minute beheer).

Afhankelijk van de openstelling van de regeling vindt deze toets plaats per leefgebied of per deelgebied.

4.1 PLANNING VAN DE FINANCIËLE TOETS

De financiële toets wordt op verschillende momenten in het proces rondom de aanvraag van de subsidie ANLb2016 en de uitvoering van de gebiedsaanvraag gedaan. De meest geschikte momenten zijn:

- na de voorintekening als voorbereiding van de gebiedsaanvraag;
- na wijzigingen in het beheer;
- na evaluatie van het beheer.

4.2 BENODIGDE GEGEVENS FINANCIËLE TOETS

De financiële toets wordt uitgevoerd op basis van de volgende gegevens:

- De resultaten van de voorintekening: per locatie het beheerpakket en het aantal hectares/km;
- De tarieven per pakket;
- Het openstellingsbesluit met het beschikbare budget (en voorafgaand aan het openstellingsbesluit op basis van de gecommuniceerde indicatieve budgetten).

4.3 VERTALING OPENSTELLINGSBESLUIT NAAR FINANCIËLE TOETS

In het openstellingsbesluit heeft de provincie aangegeven welke budgetten beschikbaar zijn voor de realisatie van een bepaald leefgebied danwel beheertype in een bepaald (deel)gebied.

Stap 1: bepaal op basis van het openstellingsbesluit op welk schaalniveau de financiële toets moet plaats vinden: per leefgebied/beheertype en per gebied of deelgebied.

4.4 FINANCIËLE TOETS

Afhankelijk van het openstellingsbesluit moet per leefgebied of beheertype op het juiste schaalniveau getoetst worden of het beschikbare budget wordt ingevuld of overschreden. Door per leefgebied of beheertypen het totaal van de beheerafspraken in oppervlakte of lengten op te tellen, kan het collectief beoordelen of zij het beschikbare budget geheel of gedeeltelijk benut. Bij bepaalde typen beheer wordt een deel van de beheerafspraken pas vastgelegd tijdens het beheerseizoen zoals het last minute beheer voor de weidevogels. Hiervoor zijn reserveringen gemaakt in het budget, deze moeten ook meegenomen worden in de financiële toets

Stap 2: berekenen per leefgebied of beheertype het benodigde beheerbudget op basis van de tot nu toe gemaakte beheerafspraken en het tarief per beheerpakket. Per beheerpakket wordt het totaal aantal hectares vermenigvuldigd met het tarief waarna totalen per leefgebied of beheertype worden opgeteld. Reservering voor beheerafspraken tijdens het beheerseizoen worden hierbij opgeteld.

Stap 3: toets of het beschikbare budget uit de openstelling WEL of NIET wordt overschreden?

Stap 4: als het financiële budget WEL overschreden wordt, bepaal op basis van de beheerstrategie welk beheer wordt gewijzigd of geannuleerd.

Mogelijke afweging voor het schrappen van beheer zijn:

- het beheer ligt niet daar waar de meeste soorten voorkomen of op de meest kansrijke plekken;
- de combinatie van beheerafspraken is op andere locaties beter;
- op andere locaties zijn de beheerafspraken meer geclusterd
- verbindingen met nabijgelegen natuurgebieden zijn niet voldoende aanwezig;
- de motivatie voor deelname is niet voldoende.

Stap 5: als het beschikbare budget niet wordt overschreden, bepaal waar het nodig is of om beheerafspraken te maken.

4.5 WERKEN MET SCENARIO'S

Op het moment dat het beschikbare budget in de openstelling wordt overschreden, komen alle gebiedsaanvragen gezamenlijk in een tenderprocedure en zullen op basis van de verdeelcriteria in de verordening alle gebiedsaanvragen tegen elkaar worden afgewogen. Om te voorkomen dat de provincie op basis van de beoordelingscriteria in de tender meteen gehele deelgebieden van de gebiedsaanvraag afwijst, kan het verstandig zijn om met scenario's te werken. Dit voorkomt dat deelgebieden in het geheel worden afgewezen en kan de provincie een keuze maken tussen verschillende varianten van beheer.

Tabel 1: overzicht van de mogelijke scenario's voor het uitwerken van de gebiedsaanvraag.

Scenario's	Vergelijkingsmogelijkheden	Consequenties
Rangschikking per deelgebied	a) Variatie in beheer vergelijken (zwaar vs. licht beheer) b) Soortenrijkdom van de gebieden	Deelgebieden worden in het geheel afgewezen of goedgekeurd
Meerdere beheeropties per gebied	a) Variatie in beheer organiseren: a. Veel zwaar beheer; b. Combi zwaar/licht beheer; c. Alleen licht beheer b) Variatie in de locaties organiseren: a. Kerngebied + buffer zwaar beheer; b. Kerngebied + buffer licht beheer c. Kerngebied zonder buffer	Per deelgebied wordt een bepaald scenario gekozen. Dit voorkomt dat deelgebieden afvallen
Xxx		

Als collectief help je de provincie bij het maken van de keuze tussen deelgebieden en kan je voorkomen dat deelgebieden in het geheel afvallen. Dit voorkomt verlies van draagvlak bij de potentiële deelnemers.

Optioneel Stap 6: werk een scenario uit voor de tenderprocedure en beschrijf deze in de gebiedsaanvraag